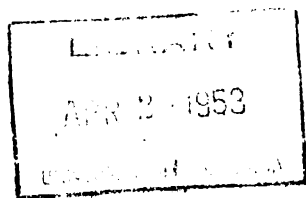

52
L
НАШ ЈЕЗИК

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. IV св. 3-4

БЕОГРАД 1952

САДРЖАЈ

	Страна
1. А. Белић: Око језика и правописа	75
2. М. Стевановић: Неки „спорни“ јекавизми	83
3. М. Павловић: Значење придева с наставком <i>асш</i> и његових варијаната	99
1. П. Ивић: Глагол <i>штожиши</i>	115
5. Милка Ивић: Израз „издржати до краја“	118
6. И. Јерковић: Неке немачке речи из некадашње Војне Границе	123
7. П. Ивић: Авиони на млазни погон	126
8. Писма уредништва у: Ортопедисати — ортопедисање	
I. Рад. Вукићевић	128
II. И. Стевовић	128
8. Језичке поуке	134

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора — Бранислав Милановић

Наука Републике

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1952

Штампарија и књиговезница Српске академије наука, Космајска бр. 28

АВИОНИ НА МЛАЗНИ ПОГОН

Последњих година све се чешће појављују у свету, место досадашњих авиона с експлозивним моторима, нови типови авиона које покреће такозвана реакција млаза. Ови апарати имају многа преимућства над ранијим типовима и стручњаци им проричу велику будућност, што значи да ће они постати ствар обична и свакодневна и ући у живот и нашег грађанина. Недавно смо, уосталом сазнали, да је и код нас изграђен први авион ове врсте.

С тим у вези поставља се питање термина: како овакве апарате треба називати? Нове ствари захтевају и нова имена, и најбоље је о тим именима продискутовати што пре, док се није учврстио у употреби неки неподесан назив. Дужност је језичке науке да у овом задатку помогне техничким стручњацима и новинарима.

У нашем случају први, најповољнији тренутак пропуштен је: већ се створио и донекле раширио у употреби један термин за који се не може рећи да је добро начињен. Израз *авион на млазни погон* нити одговара духу нашег језика, који се иначе одликује лепом способношћу сажимања, нити задовољава захтеве практичности. Ово је први случај да се за једну обичну ствар, свакодневно употребљавану и помињану, усваја термин од четири речи. И техника и новинарство траже кратке, спретне изразе, а нови термин истиче се баш гламношћу. Не може се рећи ни да наш језик не пружа бољих могућности. Ми већ располажемо низом техничких израза за превозна средства и машине у којима са истиче карактер погонске снаге — *електрична локомотива*, *моторни брод*, *парни млин* итд., да не говоримо о даљим сродницима, као што су *електрична пегла*, *петролејска лампа*, *коксна пећ* и сл. Оваква образовања одговарају боље природи нашег језика и прет-

стављају данас већ устаљен тип на који се лако могу осло-
нити нови изрази. Стога би с лингвистичке стране било пот-
пуно оправдано рећи *млазни авиони*, а не *авиони на млазни*
погон, као што се не говори *локомошва на електрични погон*
него просто *електрична локомошва*. Сам наставак *-ни*, својом
широком и еластичном скалом значења и могућности упо-
требе омогућава да се придев *млазни* јави и у оваквој вези.
У народу постоји, додуше, и други тип израза, још простији
и још ближи старим тенденцијама образовања речи у нашем
језику. Имена млинова са ознаком погонске снаге изводе се
помоћу наставака за грађење именица — *воденица*, *вешрењача*
итд. Овај је начин у народу и данас жив: сељаци у Банату
парни млин називају *вешренка*. Наравно у случају новог типа
авиона не можемо ићи толико далеко и уводити назив *млазник*,
млазњак или томе слично. Оваква реч била би не само нова
и необична него и нејасна, бар за прво време. А то је оно
што се при увођењу термина мора избегавати. Зато је нај-
боље послужити се поступком који нам техничка термино-
логија већ ставља на расположење. Израз *млазни авион* био
би јасан, а над постојећим термином *авион на млазни погон*
имао би преимућства јер је краћи, подеснији за руковање и
боље одговара природи нашег језика. Најзад треба додати
да би верност превода (сам термин је најиме преведен с енгле-
ског) на овај начин само добила. Овакав израз тачно би
одговарао енглеском *jet plane* (*jet* = млаз, *plane* = авион).

Једино преостало питање је у томе да није можда већ
касно за овакву промену. — Мислим да није. Ова техничка
новост у авијацији код нас још није довољно продрла, још
није сишла у уста широких маса, што значи да још има вре-
мена да се створени термин замени бољим. То треба учинити
свакако, не толико због самог назива ове врсте авиона,
колико због узора који се ствара тим називом. Техника се
непрестано развија, уводе се и уводиће се стално нове ма-
шине и нова погонска средства, и ако се допусти да се
учврсти један овакав термин, створиће се могућност да
техничка терминологија унесе у наш језик још један тип
незграпних образовања.

П. Ивић